



Die siel van die mier HET MUZIEK LOD & HET NET Foto Herman Sorgeloos

termieten

Vergeet dus alle sprookjes over neutrale en onbezoedelde woordkeus: telkens we over dieren praten, hebben we het over onszelf. Mooier nog, 'dieren zijn holle geraamtes die we vullen met het stro van onze besognes.' Zo valt te lezen in David Van Reybroucks debuut *De Plaag*. Hij haast zich om eraan toe te voegen: 'Ik ben geboeid door dat stro.'

Zo gezegd, zo gedaan: Van Reybrouck pende in *De Plaag* de lotgevallen van Eugène Marais (Zuid-Afrikaans entomoloog en *poète maudit*) en Maurice Maeterlinck (Belgisch nobelprijswinnaar en *enfant sacré*) bij elkaar. Beide heren zagen in de fraai georganiseerde termietenwereld stof genoeg om een handvol analogieën met en allegorieën over de mensheid uit de mouw te schudden. Vreedzame voedseluitwisseling, afspraakloze arbeidsverdelingen, een strakke commungeest en onversaagde kamikaze-acties: de stap van de fabuleuze fauna in een termietenfort naar socialistisch, communistisch en pantheïstisch gekonkelfoes is gauw gezet. Neem daarbij dat het boekje van de beroemde Belg – *La vie des termites* – door de godvergeten auteur van *Die siel van die mier* van plagiaat verdacht werd, en je begrijpt dat hier een verhaal met opera-allures voor het grijpen ligt. Toch is *Die siel van die mier*, de mu-

ziektheatervoorstelling die Van Reybrouck samen met acteur Josse De Pauw en muzikanten Jan Kuijken en George van Dam maakte, geen podiumbewerking van *De Plaag*. Exit realiteit, Marais en Maeterlinck. Enter fictie en Etienne, een bioloog die het veldwerk in de brousse inruilde voor een aula aan de universiteit. En voor dit *changement de décor* heeft Etienne een goeie reden: tijdens één van zijn onderzoeksprojecten in Congo moest hij lijdzaam toezien hoe een banale carjacking – even cool als koelbloedig – eindigde met de moord op zijn collega Jean. En verder, hoe zijn sluimerende *amour fou* voor Jeans vrouw Aline voorgoed naar de oppervlakte doorbrak. Vluchten is hetgeen een mens dan doet: de ene rept zich richting het alcoholfähige Casablanca, Etienne koos voor het academische Leuven.

Maar hoe rationeel deze prof zich achter microfoon en lessenaar ook toont, hij luistert het liefst naar zijn eigen driftig hartgebons. Zijn collega-achtige monoloog over termieten, waar *Die siel van die mier* mee begint, ruimt dan ook na een half uur plaats voor het blootleggen van zijn geblutste ziel. Nadat De Pauw het hierboven geschetste hartzeer uitgesproken en -gezongen heeft, pikt de productie de termietensaga wederom op – om te eindigen met een pompeus metaforisch slotbeeld:

een in wit bruidskleed gestoken Etienne voor een videoprojectie van een kalm zwevende ruimtesatelliet. Het zijn beelden die het einde van zijn termietenles oproepen. Daarin beschrijft hij de 'bruidsvlucht', het moment waarop termieten, op zoek naar een partner, het nest uitvliegen, 'klaar voor hun korte vlucht in het avondlicht. Klaar voor het leven. Klaar voor de plicht.' Daarmee blijkt dat de beestjes het verhaal nooit écht hebben verlaten. Ze wriemelen zich een weg doorheen het zielenleed van Etienne, die zich met een wanhoopslach afvraagt of zijn laffe vlucht niet schrill afsteekt bij de roekeloze bruidsvlucht van deze insecten.

muzikanten

Ondanks alle suggestieve hints worden de parallellen tussen Etiennes persoonlijke leven en de termietenwereld nooit volledig uitgespeeld. Zo blijven de door Nagel aangestipte schakels tussen spiegel en realiteit, tussen stro en geraamte, tussen menselijke en animale zielenroerselen even ongeraden als onverklaarbaar. Handsen, zakken en mouwen: er zitten geen lucide of diepzinnige antwoorden in weggestopt. Die ongekunstelde openheid merk je ook aan de scenografie: een lange tafel, kale houten panelen, een videoscherm, een pupiter waarop De Pauw onbeschaamd z'n speel-

tekst legt. Maar ook aan een plekje dat zichtbaar volgestouwd is met laptops, keyboards en elektronische sample-apparatuur. Want vergeet niet, dit is muziektheater. Het stuk begint en eindigt dan wel met twee non-muzikale klanken (het ritselen van papier en het knarsende geluid van hout), hiertussen kijken en spelen twee muzikanten mee over de schouder van een prof die wat alleentjes z'n hart lucht. En die emotionele spankracht moet wel tot muzikale bewogenheid leiden. Inderdaad, het klankpalet van deze productie haalt verschroeiend uit. Vanaf het rockachtige geschuur na de beginmonoloog tot aan de orkestrale, onwereldse *noise* bij het slotbeeld is dit muziek die bijt, stampt, duwt en knelt. Helaas doet ze dat net iets te onbegrensd en onbezonnen.

Van muziek die live en zonder foefjes op het podium uitgevoerd wordt, mag je ten minste verwachten dat ze op eigen benen kan staan. Dat durft nogal eens tegenvallen in deze voorstelling. Hoeveel gejaagde 'soul' er ook in de vezels van deze muziek kruipt, een eigen 'siel' heeft ze alvast niet. Twee redenen hiervoor. In de eerste plaats werkt deze theatermuziek al te onderdanig en functioneel. Ze wordt stevast ingezet op drie traditionele, nogal uitleggerige niveaus: als illustratieve muziek ter

Die siel van die mier HET MUZIEK LOD & HET NET Foto Herman Sorgeloos

